

PROBLEMER MED SKJELLSAND I JORDBLANDINGER

av FAGUS-rådgiver Trond Knapp Haraldsen

Mange jordprodusenter bruker innblanding av skjellsand for å øke pH og bedre strukturen i jorda. Henvendelser fra anleggsgartnere og andre brukere av slik jord tyder på at flere jordprodusenter ikke har kontroll på hva som skjer når skjellsand blandes inn i jorda.

Et ofte rapportert problem ved skjellsandinnblanding er høy pH (7,5-8) og høyt saltinnhold. I mange tilfeller er det funnet Na-AL på mer enn 50 mg/100 g jord, og det gir til vanlig saltskade på de fleste vekster. Når det er tatt jordprøve etter betydelig utvasking, vil som oftest Na-AL være mellom 20 og 50 mg/100 g. Da er ikke saltskaden lenger akutt, men plantene har som oftest gått ut eller fått varig skade fordi saltkonsentrasjonen i utgangspunktet var høyere.

Mye kalsium

Skjellsandinnblanding gir også stort innhold av AL-løselig kalsium i jorda (Ca-AL). Når Ca-AL er 1000 mg/100 g, er det 1 % Ca-AL i jorda. I mange tilfeller er det enda større innhold av Ca-AL enn 1000 mg/100 g når det er blandet inn skjellsand. Jeg har fått melding om jord som inneholder 3-5 ganger mer skjellsand enn det som er nødvendig for å oppnå fornuftig oppkalking. Da er det så mye kalk i jorda at pH vil være over 7,5 i overskuelig framtid. Det vil da ikke nytte å bruke surtvirkende gjødsel fordi det er så mye kalk å nøytralisere.

Surjordsplanter

Ekstra ille går det når en planter surjordsplanter som *Rhododendron* i jord med skjellsand. Slik jord er uegnet til surjordsplanter. En bør foreta hel eller delvis utskifting av jorda når en planter erstatningsplanter. Det kan holde å bruke jord for surjordsplanter i plantehullet, men det er sikrest i foreta full utskifting av jorda.

Bruk jordanalyser

Ut fra jordanalyser er det lett å avdekke om jord med skjellsand kan gi problemer med veksten. En vanlig jordprøve der det analyseres pH og AL-løselige

næringsstoffer vil være til god hjelp. Dersom Na-AL er høyere enn 50 mg/100 g er jorda uegnet til etablering av grøntanleggsplanter. Slik jord bør følges unngås.

Tegn på sjøsalt

Et annet tips er å se på forholdet mellom Na-AL og K-AL. Dersom det er mye mer Na-AL enn K-AL, tyder det på at det er sjøsalt i jorda som kan gi skade på klorfølsomme vekster. Saltskader vil forta seg over tid etter hvert som saltet vaskes ut. Det andre problemet med mye skjellsand i jorda er at pH blir for høy, og at denne effekten er vedvarende.

Når er det for mye kalk?

Til surjordsplanter bør ikke Ca-AL overstige 500 mg/100 g, og helst være mye lavere. Når Ca-AL er større enn 1000 mg/100 g vil jorda være mettet på kalsium, og ha pH mellom 7,5 og 8. En del busker og trær tolererer et så kalkrikt vekstmedium godt, mens andre planter vil trives dårlig selv om de overlever etableringsfasen.

Be om jorddeklarasjon

Det er viktig å kreve deklarasjon av jorda som anleggsgjord i henhold til Norsk Standard 2890. Disse analysene gir vanligvis tilstrekkelig grunnlag for å vurdere om jord med skjellsandinnblanding er brukbar eller ikke.

Dersom du er i tvil om den leverte jorda er i samsvar med det som er deklart, bør du ta en prøve selv og sende den til kjemisk analyse (pH og AL-løselige næringsstoffer). Det er en billig forsikring i forhold til å plante i jord som ikke er egnet.